

בכרך 2 למדנו את ב-2, בניין פֿעל, למשל כַּמַּל. היום נראה מה קורה לפעלים מסוג חַבֵּא / בְּכִי כש"מלבישים" אותם בלבוש זה של ב-2. למעשה אנו מכירים כבר את חַלֵּא בלשון עבר והבנו שפעלים מהסוג הזה כוללים בתוכם הן דברים המאפיינים את פֿעל (כגון — על האות השורשית השנייה) והן דברים המאפיינים את חַבֵּא / חַבֵּית... היום נסקור את הנטייה בשלמותה.

פועל רַבֵּא = חִינך, גידל.

עבר	הווה-עתיד	הווה-עתיד	עבר
רַבֵּית	בֵּא-רַבֵּי	אני מגדל, אגדל	גידלתי
רַבֵּית	בַּת-רַבֵּי	אתה מגדל...	גידלת
רַבֵּיתִי	בַּת-רַבֵּי	את מגדלת	גידלת
רַבֵּא	בֵּי-רַבֵּי	הוא מגדל	גידל
רַבֵּית	בַּת-רַבֵּי	היא מגדלת	גידלה
רַבֵּינֵא	בֶּן-רַבֵּי (מֶנ-)	אנו מגדלים/ות	גידלנו
רַבֵּיתוֹ	בַּת-רַבֵּוֹ	אתם/ן מגדלים/ות	גידלתם/-תן
רַבֵּוֹ	בֵּי-רַבֵּוֹ	הם/הן מגדלים/ות	גידלו

הבינוני הפעיל (ב"פ) הוא מַרְבֵּי/מַרְבֵּי¹ נִי מַרְבֵּיהַ [מַרְבֵּינִי/מַרְבֵּינִי].

= מי שחינך/גידל, (הוא כבר-)חינך, מחנך/מגדל.

הבינוני הסביל (ב"ס) הוא מַרְבָּא, נִי מַרְבָּאָה [מַרְבָּאִינִי] = מחונך.

שם הפעולה (ש"פ): תַּרְבֵּיהַ / תַּרְבָּאִי או תַּרְבָּאָה²; שלוש המילים [2] [8].

דוגמא נוספת: ב"פ של חַבֵּא (החביא, הסתיר) = מַחְבֵּי:

אַנְתְּ מַחְבֵּי עֵנִי אֲשִׁי

לְקִיתוֹ מַחְבֵּי חֵאלוֹ

לְקִיתָ לְ-וְלַךְ מַחְבֵּי ש-שֶׁאֲכֹשׁ

אתה מסתיר ממני משהו.

מצאתי אותו מתחבא <מחביא עצמו>.

מצאתי (גיליתי) שהילד החביא את הפטיש.

1. צורה זו, הפותחת ב-בֿ, ספרותית יותר (עי' כרך 2, עמ' 105, הערה 4), ומקבילה לצורה העברית "מחנך" כשם עצם.

2. המלה הראשונה תַּרְבֵּיהַ משמשת יותר לחינוך כללי, בבית-הספר או בהרצאה של פסיכולוג. המלה השנייה תַּרְבָּאָה משמשת לחינוך בבית — "גידול בנים". את-תַּרְבֵּיהַ ל-חֲדִיסָה = החינוך המודרני (לעומת השיטות הישנות). שוֹ הַת-תַּרְבָּאִי?! = איזה [מין] חינוך זה!! תַּרְבָּאִיתוֹ מְמַתְאָה = החינוך שלו מצוין. על הצורה הקצרה תַּרְבָּאִי עי' הסברים 1.

למה אמרנו, במשפט הראשון, "אתה מסתיר" בזמן הווה? הרי למדנו שחב"פ מציין בדרך כלל "מי שעשה" (בעבר). כן, וגם כאן. לא מדובר באדם שמתחיל כרגע להסתיר, אלא במי שמחזיק דבר מוסתר מחברו: הוא הסתיר בעבר וממשיך להסתיר.

מילים חדשות

עישון	תִּדְחֵן [2]	סידר; עשה	סָאָא ³
צילם	צָרָר	בידר, שעשע	סָלָא
צילום	תִּצְוִיר [2]	בידור, שעשוע	תִּסְלָאי [2]
הראה	פָּרְגָא ⁷	התפלל	צָלָא ⁴
קרא (נתן שם), כינה	סָמָא	תחביב	הוֹאִיָּה [8]
גידל ⁸ , חינד	רָבָא	הנמיך	וּטָא ⁵
סנטר; זקן ⁹	דָּקָן [2] [5]	צעק	צָיָח ⁶
סיגרייה	סִיגָאָרָה [2]	עישן	דַּחֵן
סיגריות	[סִיגָאָר]	קול; צליל	צוֹת [אָצוֹאת]
השאיר/נתן (לעשות)	חָלָא	העלה, הגביר	עָלָא

3. עיינו כרך 2, עמ' 47, הערה 11. סָאָא = יישר, סידר יפה, מכאן גם = עשה. בגליל אומרים יותר סָאָאָא, ב-3, צורה שנלמד בשיעור 34.
- סָוִי קָמִיצַב = ישר/סדר את החולצה שלך (היא לא ישרה, היא מקומטת...). אָיִש בְּדָנָא נְסָוִי ?! = מה לעשות!! <מה אנו רוצים/צריכים לעשות?>
4. הבחינו בין סָלָא ל-צָלָא: במלה השנייה (התפלל) יש צ נחצית והתנועה שאחריה ׀, אף היא נחצית, כבדה ו"מכובדת", כמו התפילה עצמה... וזכרו את שם העצם צָלָא = תפילה, כרך 1, 14-5.
5. וְאִטִּי = נמוך. בְּצוֹת וְאִטִּי = בקול נמוך, לא בקול רם. ית' אָוֹטָא, ע' שיעור 15, כרך 1, עמ' 93; כיסא נמוך יותר = פְּרָסִי אָוֹטָא.
6. אתם זוכרים את המלה צִיָּאָח (צעקות), משיעור 8 (כרך 1, עמ' 44). הפועל הנגזר מאותו שורש הוא צָיָּח, ב-2, לפעמים גם צָאָח [יִצִּיחַ], כמו גָּאָב [יִגִּיב]. אֶד-דִּיב בִּיִצִּיחַ = התרנגול קורא.
7. נוטה כמו רָבָא, ע' הַסְבָּרִים 4.
8. כמו בעברית: גידל בנים, זקן או שערות, דבורים... אבל לא צמחים, חיטה וכד' – במקרה זה, אומרים זָרַע.
9. עייס דָּקָן, לשון נקבה: יש לו זקן ארוך = דָּקָנֹו טוֹיָּלָה <זקנו "ארוכה">.

שיחה – חלק א

- **שו בדנא גסוֹיִל-לִילָה?**
 — **שופ־לנא אָשי בּיסֵלִי.**
 — **חֵלִינא גֵלעב שׂדָה!**
 — **בֵּלאש לעב־ש-שׂדָה!**
 — **מא פֿיש אָשי פּי-ת-תּלפּזוֹן?**
 — **שׂדָה, תּלפּזוֹן, פּי-ש ענדפּם**
תּסלֵאי עֵיר הדול?
אָנא באפּדֵל אַקרא פּתאב
אָו אָסמע מוסיקא.
 — **מא פּיה אַחלא מן היב הוואַיָה!**
 — **כָּל וואחד וזוֹקוֹ:**
אָנא באפּדֵל-ר-רֵאדיו;
עלֵי-ר-רֵאדיו!
 — **מש סאמעין שו עמ-ב(תּחכּי.**
 — **לא, נְטֵי-הא... ו-נְטֵי**
צוּתב כּמאן,
בֵּלאש תּצֵיח היב!
 — **טָיב, בְּטֵלֵת אַצְיָה;**
חֵד סיגנאָרה... בתּדחֵן?
 — **לא, מא באדחֵן-ש / מא באדחֵן.**
 — **אל-חֵקֵ מעב, מְשֵמְנֵיח ל-צ-צֵיחָה.**
אַפּתח־ש-שׂפֵאב, חֵלִי-ר-רֵחאן יֵטלע.
 — **בְּדֵי אַצוֹרב¹⁰. חֵלִיב וואַקָה, אַחסן.**
 — **אני רוצה לצלם אותך. תישאר עומד,**
יותר טוב.
 — **ואת... לא, אל תקומי!**
ו-אנתי... לא, מא תְקוּמֵי-ש!

10. אנו מכירים צוֹרָה = תמונת, תצלום, צורה. שם הפעולה של הפועל צָוֵר הוא תְּצוֹוֵר - עי כרך 2, עמ' 120 למעלה - והבינוני הפועל מְצוֹוֵר מציין את בעל המקצוע: צַלָם. בטקסט יש לנו אַצְוֵר + -ב = אַצוֹרב; על החלשת החכפלה עי כרך 2, עמ' 107, הערה 11.

- תִּישָׂאֵרִי יוֹשֶׁבֶת לִפְנֵי כַּחַת.
אֲנִי אֲצַלֵּם אֶתְכֶם בִּיחָד.
— תִּצַּלֵּם גַּם אוֹתִי <תִּצַּלֵּם אוֹתִי אֲנִי גַם כֵּן>!
— הֲרִי צִילְמֵתִי אוֹתְךָ! תִּירְגַע!
<תִּישָׂאֵרִי עֲצֹמֵךְ שֶׁבַע רִצּוֹן>
— אַתָּה לֹא מִתְכוּוֹן לְהִרְאוֹת לָנוּ
אֵת הַתְּמוֹנוֹת?
— בְּטַח, חַכְהָ רִגַע <הֵאֲרָךְ וְיִחָד>!
מִחֹר אֲנִי אֲרַאֵה לָכֶם אֵת כָּל הַתְּמוֹנוֹת
שֵׁשׁ לִי. יֵשׁ לִי שְׁלוֹשׁ
קוֹפְסֵאוֹת מְלֹאוֹת.
— תִּרְאֶה לִי אֵת הַמְּצַלְמָה <מִכּוֹנֵת הַצִּילּוֹם>!
— בְּבִקְשָׁה, אֲבָל אֵל תִּקְלַקֵּל אוֹתָהּ!
— אֵל תִּפְחָד, אֲנִי נוֹהֵר <שֵׁם אֵת לְבִי>.
הֲרֵאִיתִי לּוֹ אֵת הַמְּצַלְמָה,
וְהוּא הִתְחִיל לְשַׁחֵק בְּהִי, עַד שֶׁ-
קִלְקַל אוֹתָהּ, אֲבָל אֲנִי תִּיקַנְתִּי אוֹתָהּ,
וְצִילְמֵתִי בְּהִי שׁוֹב כְּמוֹ קוֹדֵם.
- חֲלִיפֵי קְאָעֲדָה¹¹ קְרִיאָמוּ הֵיב.
בְּאַצְוֹרְכֶם סוּא.
— צְוֹרֵנִי אֲנִי כְּמֵאֵן!
— מֵא-אֲנִי צְוֹרְתְּכָם! חֲלִיב מְבִסוּט!
— מֵשׁ רָח-תִּפְרָגִינֵא צ-צְוֹר?
— מְבִלֵא, טוֹל בְּאֵלְכָם!
בְּכִרְא רָח-אַפְרָגִיכֶם בְּלָצ-צְוֹר
אֲלֵי עֲנִדִי. פִּיָּה עֲנִדֵי תִלַּת
עֵלֵב מְלִינְאָה¹².
— פְּרָגִינֵי אֲאֵלְתָּ-תְּצוֹיֹר!¹²
— תִּפְרָל, בֵּט מֵאֵת חֲרָב-הָא-שׁ!
— מֵאֵת חֲאָפֶ-שׁ, דְּאִנְרָ בְּאֵלֵי.
פְּרָגִיתוּ ל-בְּמִרְהָ,
צְאָר וְלַעֲב פִּיָּהָ¹³ תֵא
חֲרָב-הָא, לֵאכֵן אֲנִי צְלָחַת-הָא,
וְרִגְעַת¹³ צְוֹרֵת פִּיָּהָ מִתְלָל-אֵל.

- מִרְתּוֹ חֲלֵפֶת¹⁴ וְלָד,
סְמֵתוֹ פְּאָאֵד, עֵלֵא אֶסְסֵם סִידוּ.
וְגֵאֲרֵנֵא כְּמֵאֵן אֲגֵאָה וְלָד,
סְמֵאָה מְנִיר;
בְּעִדִין אֲגֵתוֹ בְּנֵת, סְמֵאָהָ וְרָדָה.
אִישְׁתּוֹ יִלְדָה בֵּן,
וְקֵרָאָה לוֹ פּוּאֵד, עַל שֵׁם סְבוּ.
וְגַם לְשֶׁכֶן שְׁלָנוּ נוֹלָד בֵּן <שְׁכֵנּוּ, בֵּא לוֹ בֵּן>
[ו]הוּא קֵרָא לוֹ מוֹנִיר;
אַחֲרֵי-כֵן נוֹלְדָה לוֹ בֵּת, וְהוּא
קֵרָא לָהּ וְרָדָה.

11. קְאָעֲדָה = יוֹשֶׁבֶת. עַל חֲלִי-... עֵי הַסְּבִירִים 2.
12. אֲנִי מְכִירִים אֲאֵלְהָ חֲאֵסְבָה (כֵּרֵךְ 2, עֵמִי 73); "מְצַלְמָה" הִיא אֲאֵלְתָּ תְּצוֹיֹר <מִכּוֹנֵת צִילּוֹם> אוֹ...
בְּמִרְהָ! (מֵאֲנַלִּית camera).
13. עַל הַשִּׁמּוֹשׁ ב-רִגְעַת לְצִיּוֹן [עֵשָׂה] שׁוֹב, חוֹר [עֵשָׂה], עֵי כֵּרֵךְ 2, הַסְּבִירִים 4, עֵמִי 67.
14. עֵי הַסְּבִירִים 3.

- ליש מש חאלק? ¹⁵ בתרבי דקון?
- אינא, בארבי דקון, ומרתי בתרבי... ל-ולאד. בתרבי-הממניח. אמא אבנ-ל-גיראנ-מדלע. מש ממניח יחלו-ה ובכי ו-יצח, ו-נעמל כל אלך בויגי עלא באלו. אמו מא בתערפ תרביה. שו הת-תרביה האי? אמא קלת תרבי! ¹⁶
- למה לא התגלחת? אתה מגדל זקן?
- כן, אני מגדל זקן, ואישתי מגדלת... את הילדים. היא מחנכת אותם טוב. לעומת זאת, הבן של השכנים מפונק. זה לא טוב שהם נותנים לו לבכות ולצעוק, ולעשות כל מה שבא לו <בא על דעתו>. אמא שלו לא יודעת לחנך אותו. מה החינוך הזה? איזה חוסר חינוך <אבל חוסר חינוך>!

15. חלק [יחלק] = התגלח, הסתפר. חאלק = מגולח, מי שהתגלח, לפי משמעות הבי"פ של רוב הפעלים (כרך 2, עמ' 76 למעלה). מכיון שהמשמעות השנייה היא "הסתפר", אל-חלאק הוא הספר, ואומרים חלאק סתאת = ספר נשים <גברות>; צלונחלאקה = מספרה <סלון גילוח/תספורת> ענר מינ בתחלק? = איפה <אצל מי> אתה מסתפר?

16. קלה, מילולית "כמות קטנה, בלתי-מספקת", היות [דבר מסוים] קליל (מעט); מכאן עוברים למשמעות "אפסיות, חוסר, העדר". עאישין מן קלת-מות = [הם] חיים בקושי רב <חיים מהעדר המוות>.